

प्रधानमंत्री पीक विमा योजनेंतर्गत राष्ट्रीयकृत बँकेत
ESCROW बँक खाते सुरु करणे

महाराष्ट्र शासन
कृषी, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: एबख २०२५/प्र.क्र.७३/२- अ,
हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा रोड,
मंत्रालय विस्तार, मुंबई-४०० ०३२
दिनांक: ०६ जून, २०२५

वाचा :-

- १) कृषि व पदुम विभाग, शासन निर्णय क्र. प्रपिवियो-२०२३/प्र.क्र.५२/११-अ, दि.२६.६.२०२३
- २) केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचना, दि.६.११.२०२४
- ३) केंद्र शासनाच्या ESCROW खाते उघडणे बाबत सूचना, दि.१.४.२०२५
- ४) केंद्र शासनाचे ESCROW खाते उघडणे बाबतचे पत्र क्र.१३०१२/०३/२०२१-क्रेडीट-II-पार्ट(२)-
एफटीएस-१५९८७७, दि.११.४.२०२५
- ५) संचालक (कृषि प्रक्रिया व नियोजन), कृषि आयुक्तालय, पुणे यांचे पत्र क्र.प्रपिवियो/सां.८/
ESCROW/प्र.क्र.०१/१०२२१/२०२५, दि.६.५.२०२५
- ६) कृषि व पदुम विभाग, शासन निर्णय क्र. प्रपिवियो-२०२५/प्र.क्र.६६/११-अ, दि.१.५.२०२५
- ७) केंद्र शासनाचे पत्र क्र. ११०१९/०१/२०२२-सीआर-II/एफटीएस-१११८७५, दि.२७.५.२०२५
- ८) संचालक(कृषि प्रक्रिया व नियोजन), कृषि आयुक्तालय, पुणे यांचे पत्र क्र.कृआ/मुसां./पुहाआफपिवियो/
अ.मा./२०२५/१२६२३, दि.२.६.२०२५

प्रस्तावना :-

प्रधानमंत्री पीक विमा योजना केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार खरीप हंगाम २०१६ पासून राज्यात राबविण्यात येत आहे. संदर्भ क्र.(६) येथील शासन निर्णयान्वये, सन २०२५-२६ च्या खरीप हंगामापासून राज्यात, पीक कापणी प्रयोगांवर आधारित, “सुधारित पीक विमा योजना” राबविण्यास मान्यता देण्यात आली आहे. सदर शासन निर्णयानुसार योजनेची अंमलबजावणी सद्यःस्थितीत राज्यात सुरु आहे. केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचनेनुसार प्रधानमंत्री पीक विमा योजनेच्या अंमलबजावणीसाठी अनुदान देयकांचे व्यवस्थापन सुलभ करण्यासाठी ESCROW बँक खाते सुरु करणेबाबतची अट नमुद आहे. केंद्र शासनाने संदर्भ क्र.(७) येथील पत्रान्वये योजने अंतर्गत देय विमा हप्ता, ११० % वरील नुकसान भरपाई अदायगी, अतिरिक्त विमा हप्ता व परतावा निधी जमा करणेबाबतचा ताळमेळ व व्यवस्थापन सुलभ होण्यासाठी उपरोक्त योजने अंतर्गत एकच ESCROW बँक खाते सुरु करण्यास परवानगी दिली आहे. त्यानुसार, संचालक(कृषि प्रक्रिया व नियोजन) यांनी संदर्भ क्र.(८) येथील पत्रान्वये, प्रधानमंत्री पीक विमा योजनेच्या अंमलबजावणीसाठी अनुदान देयकांचे व्यवस्थापन सुलभ करण्याच्या अनुषंगाने, योजने अंतर्गत विमा कंपन्यांना विमा हप्ता अदा करणे, ११० % वरील नुकसान भरपाईची रक्कम वितरीत करणे, विमा कंपन्यांकडील अधिकचा विमा हप्ता व ८०:११० मॉडेलनुसार विमा कंपन्यांकडून राज्य शासनास येणारी

परतावा रक्कम ESCROW बँक खात्यात जमा करणे तसेच सदरच्या जमा रक्कमेतून विमा कंपन्यांची सुरु व पुढील हंगामातील प्रलंबित विमा हप्ता व नुकसान भरपाई रक्कम ESCROW खात्यामार्फत अदा करण्याकरीता राज्य आणि केंद्र सरकार यांच्या संयुक्त विद्यमाने ESCROW खाते कार्यान्वीत करण्यासाठी आयुक्त (कृषि) यांच्या स्तरावर राष्ट्रीयीकृत बँकेत ESCROW बँक खाते सुरु उघडण्यास मान्यता देण्याची विनंती केली आहे. केंद्र शासनाने यासंदर्भात दिलेल्या सुचना तसेच कृषि आयुक्तालयाच्या संदर्भ क्र. ८ च्या पत्रातील विनंतीनुसार प्रस्तुत प्रकरणी आयुक्त (कृषि) यांच्या स्तरावर राष्ट्रीयीकृत बँकेत ESCROW बँक खाते सुरु करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

प्रधानमंत्री पिक विमा योजनेच्या अंमलबजावणीसाठी अनुदान देयकांचे व्यवस्थापन सुलभ करण्याच्या अनुषंगाने, योजने अंतर्गत विमा कंपन्यांना विमा हप्ता अदा करणे, ११० % वरील नुकसान भरपाईची रक्कम वितरीत करणे, विमा कंपन्यांकडील अधिकचा विमा हप्ता व ८०:११० मॉडेलनुसार विमा कंपन्यांकडून राज्य शासनास येणारी परतावा रक्कम ESCROW बँक खात्यात जमा करणे तसेच सदरच्या जमा रक्कमेतून विमा कंपन्यांची सुरु व पुढील हंगामातील प्रलंबित विमा हप्ता व नुकसान भरपाई रक्कम ESCROW खात्यामार्फत अदा करण्याकरीता राज्य आणि केंद्र सरकार यांच्या संयुक्त विद्यमाने ESCROW खाते कार्यान्वीत करण्यासाठी आयुक्त (कृषि) यांच्या स्तरावर राष्ट्रीयीकृत बँकेत ESCROW बँक खाते सुरु करण्यास खालील अटीस अधीन राहुन शासनाची मान्यता देण्यात येत आहे.

१. केंद्र शासनाच्या निर्देशानुसार ज्या विशिष्ट प्रयोजनासाठी सदर खाते उघडण्याचे प्रस्तावित आहे, त्या विशिष्ट प्रयोजनासाठी करण्यात यावा.
२. कोणत्याही परिस्थितीत अन्य प्रयोजनासाठी सदर खात्याच्या वापर करण्यात येवू नये.
३. सदर खात्याच्या संदर्भात रोख वही (Cash Book) अद्ययावत ठेवणे अनिवार्य राहिल.
४. सदर बँक खात्यातील शिल्लक रकमा समुचित शासनखाती भरणा करणे आवश्यक असल्यास लागू असलेल्या नियम-विनियम यानुसार त्याप्रमाणे कार्यवाही करणे अनिवार्य राहिल.
५. सदर बँक खात्यातील व्यवहाराचे मासिक ताळमेळ करणे तसेच लेखा परिक्षण अनिवार्य राहिल.
६. सदर बँक खात्यात दिर्घकाळ निधी विनाव्यापर पडून रहाणार नाही या दृष्टीने दक्षता घेण्यात यावी.
७. विवक्षित प्रयोजन संपुष्टात आल्यानंतर सदर बँक खाते तात्काळ बंद करणे आवश्यक राहिल.
८. सदर बँक खात्याच्या संदर्भात महाराष्ट्र कोषागार नियम, १९६८ मधील नियम क्र. (३), (८), (१३) व (१५) तसेच मुंबई वित्तीय नियम, १९५९ मधील नियम ७ अन्वये विहित करण्यात आलेल्या तरतूदींचे काटेकोर अनुपालन करणे आवश्यक आहे.
९. वित्त विभाग, कोषा प्रशा-५ कार्यासनाच्या दि.०३ ऑक्टोबर, २०२३ रोजीच्या शासन निर्णयातील आणि दि. २५ जून, २०२४ रोजीच्या शासन निर्णयातील सर्व मार्गदर्शक सूचनांचे काटेकोरपणे अनुपालन करण्यात यावे.
१०. वित्तीय औचित्याची सूत्रे आणि वित्तीय शिस्तीचे काटेकोर पालन करण्यात यावे.

२. प्रस्तुत शासन निर्णय वित्त विभागाने त्यांचे अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक २०४/२०२५/कोषा-प्रशा-५, दि.०६.०६.२०२५ अन्वये दिलेल्या सहमतीस अनुसरून निर्गमित करण्यात येत आहे.

३. प्रस्तुत शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२५०६०६१९४३५१८५०१ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(संतोष कराड)
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा.मंत्री (कृषि) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
२. मा. राज्यमंत्री (कृषि) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
३. प्रधान सचिव (कृषि) यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई
४. आयुक्त (कृषि), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
५. उप सचिव (११-ओ), कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे स्वीय सहाय्यक
६. उप सचिव (२-ओ), कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे स्वीय सहाय्यक
७. संचालक (कृषि प्रक्रिया व नियोजन), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
८. मुख्य सांख्यिक, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
९. संचालक, लेखा व कोषागारे, मुंबई
१०. सहाय्यक संचालक (लेखा), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
११. जिल्हा कोषागार अधिकारी, पुणे
१२. महालेखापाल, महाराष्ट्र - १/२, (लेखा परिक्षा / लेखा व अनुज्ञेयता), मुंबई / नागपूर
१३. वित्त विभाग (व्यय-१), मंत्रालय, मुंबई- ३२
१४. अवर सचिव (११-ओ), कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई - ३२
१५. विभागीय व्यवस्थापक, भारतीय कृषि विमा कंपनी, लोक चेंबर्स, मरोळ मरोशी नाका, मरोळ.
अंधेरी(पूर्व), मुंबई - ४०० ०५९.
१६. निवड नस्ती (कार्यासन २-ओ).